

Nr 22

Av herr **Johansson** i Stockholm, om genomförande av den s. k. likalönsprincipen.

Kvinnornas insatser i produktionslivet ökar i omfattning. Antalet förvärvsarbetande stiger från år till år trots svårigheter, som ofta uppstår för gifta kvinnor med minderåriga barn. Så har antalet förvärvsarbetande kvinnor ökat under de senaste tio åren med omkring 105 000, varav inte mindre än 74 000 gifta. Det sammanlagda antalet kvinnor inom industri, handel och samfärdsel, jordbruket, offentlig tjänst m. m. uppgår till 823 900, varav 223 400 gifta. Då det samtidigt finns mellan 60 000 och 65 000 barn i förskolåldern, vilkas mödrar är förvärvsarbetande, och daghemsplatserna bara uppgår till 11 000, varav omkring hälften disponeras av barn till ensamstående mödrar, framgår det med all tydlighet att förvärvsarbetet för många kvinnor är förenat med stora svårigheter.

Trots de svårigheter, som föreligger för många kvinnor att upprätthålla sina anställningar, visar den utredning, som likalönskommittén slutförde under 1953, att en stor procent av dem aldrig har någon sjukledighet och att många »är mindre sjuka än genomsnittet för männen». I betänkandet från nämnda kommitté anfördes detta gentemot dem, som är motståndare till likalönsprincipens genomförande under hänvisning till en föregivet större frånvarofrekvens från den kvinnliga än från den manliga arbetskraftens sida. Det tillades att »det måste vara orimligt att av dessa kvinnor kräva, att de av något slags solidaritet mot sitt kön skall betala för de sjuka kvinnornas ledighet».

Även om det anförda gällde likalönsprincipens införande i det statliga lönesystemet, motiverar förhållandena på den privata arbetsmarknaden i lika hög grad likalönsprincipens genomförande på detta område.

Ett av de argument, som från olika håll anförts mot likalönsprincipens genomförande i enlighet med den av FN antagna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, är att ett riksdagsbeslut i frågan skulle föregripa en lösning av densamma genom förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Från andra lagutskottets sida anfördes i fjol även att »löneutvecklingen gått i riktning mot större likställighet mellan män och kvinnor», varför frågan borde »lösas genom fria förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter».

Tyvär bekräftar inte lönestatistik att en sådan löneutveckling ägt rum. Av denna framgår att från 1939 fram till 1954, dvs. under de senaste femton åren, var det endast 1943 som kvinnorna kunnat öka medelförtjänsten mer än männen. Löneutvecklingen under övriga fjorton år har medfört att kvin-

norna släpat efter i lönehänseende. Statistiken visar, att medan medelförtjänsten 1939 var 49 öre mer för männen än för kvinnorna, var löneskillnaden 1954 kr. 1: 32. Alltså en ökning av klyftan med hela 83 öre per timme under de senaste femton åren.

I ett uttalande från Landsorganisationens senaste representantskapsmöte påtalas också det faktiska förhållandet, att kvinnolönernas procentuella andel i förhållande till männens minskar. Detta understrykes ytterligare av socialstyrelsens statistik, av vilken framgår, att medan kvinnolönerna från maj 1953 till maj 1954 stått stilla har männens löner ökats med 3 procent.

Då sålunda denna betydelsefulla fråga inte kunnat lösas avtalsvägen, utan utvecklingen tvärtom går i motsatt riktning, är det motiverat att riksdagen äntligen bringar denna fråga till sin lösning. Tidigare erfarenheter visar också att andra betydelsefulla arbetsmarknadsproblem, som inte kunnat lösas avtalsvägen, exempelvis arbetarskydd, arbetstidsfrågor samt semesterns längd, lösts först genom lagstiftning. Det gäller ju inte här att föregripa fortsatt avtalsenlig reglering av lönernas storlek utan enbart fastställandet av en riktig princip.

Med stöd av vad som ovan anförts föreslår jag,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till lag på grundval av art. 23, moment 2, i den av Förenta Nationerna år 1948 antagna »Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna»; samt

att sådant förslag framlägges i så god tid, att lagen — vid bifall av riksdagen — kan träda i kraft den 1 januari 1956.

Stockholm i januari 1955

Gustav Johansson